

WOORDELOOS TOT VERHAAL

Trauma en narratief in Nederlands en Afrikaans

Inhoud

Inleiding

Het ethische appel van de Holocaust

Etty Mulder: De aanhoudende tijd

Hans Ester: Hans Keilson en de verwerking van het Holocaust

Trauma, religie en het sublieme

Jaap Goedegebuure: Ad acta gelegd

Wytske Versteeg: De afgrondervaring: trauma tussen aporie en passage

De verwerking van het verleden

Wim Couwenberg: Het dekolonisatie-trauma van Nederland

Etty Mulder: Nederlands-Indië, land van herkomst. Boven Digoel en Jodensavanne – trauma's zonder narratief

Tom Sintobin: Haperend verhalen/verhalend haperen - Trauma en narrativiteit bij Hugo Claus

Transgenerationale trauma

Etty Mulder: David Grossman's Momik. Een literair meesterwerk en het syndroom van de tweede generatie Holocaustslachtoffers in Israel

Philippe Codde: Vlammen die door het brandscherm van het geheugen lekken: Twee generaties Holocaust trauma in het werk van Gerhard en Jessica Durlacher

Petra van der Velde: Projectieve identificatie in de literatuur van tweede generatie oorlogsslachtoffers van de Tweede Wereldoorlog in Nederland. Het Geweten van Jessica Durlacher

Gertie F. Bögels: De noodzaak van verbeelding - Narratief en imaginatie bij psychotherapie en literatuur.

Tye van verandering in Nederland en Suid-Afrika

Theo de Wit: Varkens, geiten, ratten en kakkerlakken. Het traumatische afscheid van Nederland gidsland

Rosemarie Buikema: Politieke transitie en de kunsten in Zuid-Afrika -

Een jurkje voor Phila Portia Ndwandwe

Willemijn de Ridder: Zuid-Afrika – Een verhaal van vergeving

Jacques De Visscher: “Ver, maar nie onbereikbaar nie”. Over het “geluk” te kunnen dromen in tijden van onbehagen en onmacht

Anton van Niekerk: Op soek na identiteit in die nadraai van die trauma van die Stellenbosse taaldebat

Trauma in die Suid-Afrikaanse literatuur

Marcel Becker: De mens als beest en als God

Ena Jansen: “Dis tyd dat Boytjie van die werf af kom,” sê Pa. Huisbediendes en kinders in die Suid-Afrikaanse literatuur

Vasti Roodt: Narratief en trauma in Die sprinkaanbeampste van Sluis

Celeste Reyneke: Horrelpoot en Equatoria – Twee maniere van traumaverwerking

Marieke van Zyl: Oorkoepelende narratief - die verhouding tussen vader en seun in Etienne van Heerden se oeuvre

Chris van der Merwe: Liminale reise in Etienne van Heerden se 30 nagte in Amsterdam

Thys Human: “Te hel met heling, Niggie!” Wanneer traumanarratiewe tekort skiet

’n Nederlands-Afrikaanse gesprek oor trauma

Cilliers van den Berg en Hennie van Coller: Trauma-representasie in Henk van Woerden se Een mond vol glas

Medewerkers

Becker, Marcel Becker (mbecker@phil.ru.nl)

Marcel Becker studeerde geschiedenis en wijsbegeerte aan de Nijmeegse Radboud Universiteit. Hij promoveerde in 1997 op Deugdeethiek en pacifisme. Tolstojs pacifisme in gesprek met de deugdeethiek van Aristoteles en Thomas van Aquino. Hij is verbonden aan de afdeling Wijsgerige Ethiek van de Radboud Universiteit, met als specialisatie toegepaste ethiek, in het bijzonder bestuurlijke ethiek, bedrijfsethiek, media-ethiek, en ethiek van oorlog en vrede. Gedurende tien jaar was hij gastdocent aan enkele militaire instituten. In 2007 verscheen van zijn hand Bestuurlijke ethiek, een inleiding. In 2010 maakte hij met o.a P van Tongeren in opdracht van 'Bureau Integriteit Openbare sector' een DVD over integriteit bij het overheids personeel. In de verschillende domeinen van toegepaste ethiek onderzoekt hij de mogelijkheden om de klassieke deugdeethiek nieuw leven in te blazen. Daarbij zijn narratieve structuren van belang, omdat ze bij uitstek geschikt zijn momenten van zingeving uit te tekenen. Vanuit deze gedachtegang redigeerde hij in 2009 mede de bundel Spreekende werken en is hij betrokken bij de ontwikkeling van een geesteswetenschappelijke onderwijsminor 'De zeggingskracht van grote literaire werken'.

Bögels, Gertie Gertie Bögels (gfbogels@knmg.nl)

Dr. G.F. (Gertie) Bögels, psychiater en psychoanalytica, is werkzaam in eigen praktijk als opleider/supervisor bij de Nederlandse Vereniging voor Psychoanalyse, het Nederlands Psychoanalytisch Genootschap en bij internationale psychoanalytische opleidingen. Zij promoveerde in 1992 aan de Universiteit van Amsterdam en publiceerde over verschillende onderwerpen als psychoanalyse en biografie, infantresearch, taalverwerving, transgenerationele oorlogsgevolgen. Zij maakt deel uit van de redactie van het Tijdschrift voor Psychoanalyse.

Buikema, Rosemarie Buikema (R.L.Buikema@uu.nl)

Rosemarie Buikema is hoogleraar Kunst, Cultuur en Diversiteit aan de Universiteit Utrecht. Zij is wetenschappelijk directeur van het UU Graduate Genderprogramme en van de landelijke Onderzoeksschool Vrouwenstudies. Zij heeft daarnaast jarenlang gefunctioneerd als UU regioambassadeur voor Zuidelijk Afrika en heeft als zodanig de samenwerking behartigd tussen Utrecht en vijf partneruniversiteiten in Zuid-Afrika. Haar huidige onderzoek concentreert zich op de rol die de kunsten kunnen spelen in processen van politieke transitie. Tot haar recente publicaties behoren Theories and Methodologies in Post-Graduate Feminist Research (Routledge, 2011), Doing Gender in Media, Art and Culture (Routledge 2009) en Het Heilige Huis. De Gotieke Vertelling in de Nederlandse Literatuur (AUP, 2006).

Codde, Philippe (Philippe.Codde@UGent.be)

Philippe Codde is gastprofessor Engelse en Amerikaanse literatuur aan de Universiteit Gent. Hij is de auteur van The Jewish American Novel (Purdue UP, 2007), een vergelijkende analyse van de naoorlogse Joods-Amerikaanse roman in de context van de Holocaust, radicale theologie, en Frans

literair en filosofisch existentialisme. Zijn artikels zijn verschenen in tijdschriften en verzamelbundels zoals *Modern Fiction Studies*, *Studies in American Fiction*, *Partial Answers: Journal of Literature and the History of Ideas*, *Yiddish (Modern Jewish Studies)*, *Poetics Today*, *European Judaism*, *English Language Notes*, *Saul Bellow Journal*, *The Holocaust, Art, and Taboo: Transatlantic Exchanges on the Ethics and Aesthetics of Representation* (Ed. Sophia Komor en Susanne Rohr), en *De Holocaust herschrijven? : Joodse Post Holocaust-literatuur* (Ed. Jaak De Vos, et al.). Vanuit zijn interesse in de representatie van de Holocaust in literatuur en film, spits zijn huidige onderzoek zich voornamelijk toe op de wijze waarop auteurs van de latere generaties dit traumatische verleden proberen te verwerken in hun fictie.

Couwenberg, Wim (couwenberg@ese.eur.nl)

S.W. (Wim) Couwenberg was tot 1995 hoogleraar Staat- en Bestuursrecht en voorzitter van de sectiecommissie Staatkundig Economische afstudeerrichting in de economische faculteit van de Erasmus Universiteit. Hij publiceerde een aantal boeken en andere publicaties op zijn vakgebied (onder andere een vierdelig werk, getiteld: *Modern constitutioneel recht en emancipatie van de mens*, 1979-1984; en *Gezag en Vrijheid. Inleiding in de constitutionele rechts- en ontwikkelingstheorie*, 1991. Oprichter in 1962 en directeur-hoofdredacteur van het tijdschrift *Civis Mundi* (aanvankelijk Oost-West), met nadruk op themanummers en jaarboeken, sinds september 2010 voortgezet als digitaal tijdschrift (www.civismundi.nl). Politiek actief op nationaal en lokaal niveau, onder andere gemeenteraadslid te Rotterdam; initiatiefnemer van politieke comités, onder andere de politieke actiegroep Democratisch Centrum Nederland, het Centrum voor Democratische Burgerschapsvorming, het actiecomité Referendum Ja, en het Nederlands-Vlaamse comité Nieuwe Benelux.

De Ridder, Willemijn (willemijna@gmail.com)

Willemijn de Ridder (1984) is in december 2010 cum laude afgestudeerd in Sociale Geografie: *Conflicts, Territories and Identities* aan de Radboud Universiteit te Nijmegen. Nadat ze zich in haar bachelor Taal & Cultuur Studies gespecialiseerd heeft in literatuurwetenschappen, heeft ze haar twee studies gecombineerd in haar master thesis: *A narrative of forgiveness: South Africa. Forgiveness in the novels of J.M. Coetzee*. Om meer kennis op te doen studeert zij momenteel Filosofie en Theologie met een beurs van de Thomas More Stichting. Hierna zal zij op zoek gaan naar een uitdagende baan. Haar interesses gaan speciaal uit naar lichamelijke, hedendaagse wijsbegeerte en metafysica en dit het liefst in combinatie met literatuur.

De Visscher, Jacques (jeedeeve@skynet.be)

Jacques De Visscher (1943) is cultuurfilosoof en is sinds 2008 emeritus hoogleraar Filosofie en Literatuur van de Radboud Universiteit Nijmegen. Tot 2005 was hij hoogleraar Kunstfilosofie en Wijsgerige Antropologie aan het Hoger Architectuurinstituut Sint-Lucas te Gent. Zijn belangstelling gaat uit naar de interpretatie van het kunstwerk en in dit domein publiceerde hij onder meer *Kunst als spiegel voor de mens* (1983), *Het verhaal van de kunst* (1990) en *Muzenschemering* (2004). Een ander onderzoek betreft een fenomenologie van de alledaagsheid; het is uitgemond in: *Over de levensloop* (1990), *Een te voltooien leven* (1996), *Naakt geboren* (1999) en *Het symbolische verlangen* (2002), vier boeken waarin hij uitvoerig van literaire teksten gebruik maakt. In voorbereiding is een uitvoerige studie over Het groteske.

De Wit, Theo (t.w.a.dewit@uvt.nl)

Theo WA de Wit (1953) is politiek filosoof en bijzonder hoogleraar op het gebied van de geestelijke verzorging in justitiële inrichtingen aan de Universiteit van Tilburg. Hij interesseert zich reeds lange tijd voor de precare relatie tussen religie en politiek. (Mede) onder zijn redactie verschenen de laatste jaren *Solidariteit*, *Filosofisch kritiek*, *ethiek en politiek* (1999), *De ordening van het verlangen* (1999), *Gevoel zonder grenzen. Authentiek leven, medelijden en sentimentaliteit* (2000), *De nieuwe achteloosheid* (2001), *Humanisme en religie* (2005) en *Ongewenste goden* (Amsterdam, 2006); recentelijk stelde hij ook voor het *Tijdschrift voor Filosofie* een dossier samen over “monotheïsme, theocratie en democratie”. Zijn huidige ambachtsvelden zijn democratie en macht, politiek en religie, en vragen rond justitiële geestelijke verzorging. Hij hield op 1 oktober 2010 zijn oratie met als titel *Dies Irae. De secularisatie van het Laatste Oordeel*, Tilburg (2010).

Ester, Hans (J.Ester@let.ru.nl)

Hans Ester (geb. 1946 in Utrecht, getrouwd met Reina Ester, drie kinderen, drie kleinkinderen) studeerde Duits, Zuid Afrikaans en theologie in Amsterdam (UvA), Johannesburg (WITS) en Tübingen. Hij promoveerde in 1975 in Leiden op een proefschrift over de rol van de geestelijke in het vertelwerk van Theodor Fontane. In 2002 ontving hij een ere-doctoraat in de filosofie van de universiteit van Potchefstroom. Hij doceert thans literatuurwetenschap aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Zijn publicaties gaan voornamelijk over het werk en de receptie van de romans en novellen van Theodor Fontane, over de betekenis van de hermeneutiek van Schleiermacher tot Ricoeur, de Zwitsers Duitse letterkunde, de poëzie van Nelly Sachs, de receptie van Friedrich Nietzsche tijdens de twintigste eeuw en de maatschappelijke rol van de literatuur in Zuid Afrika. Hij was gastdocent aan vrijwel alle Zuid- Afrikaanse universiteiten en houdt jaarlijks lezingen aan Rhodes University in Grahamstown. Hij is secretaris van de Stichting Kunstenaarsverzet 1942 -1945, redacteur van het jaarboek *Deutsche Chronik*, het kwartaalblad voor christelijke wijsbegeerte *Beweging* en het maandblad *Zuid Afrika*. Tevens is hij vast medewerker van het *Nederlands Dagblad* en het *Reformatorisch Dagblad*.

Goedegebuure, Jaap (J.L.Goedegebuure@hum.leidenuniv.nl)

Jaap Goedegebuure (Sint Annaland, 1947) is hoogleraar moderne Nederlandse letterkunde aan de Universiteit Leiden. Daarvoor vervulde hij leeropdrachten aan de universiteiten van Tilburg, Berlijn en Nijmegen. Hij promoveerde na zijn studies Nederlandse taal- en letterkunde (Leiden) en algemene literatuurwetenschap (Utrecht) in 1981 op een onderzoek naar de poëtica van de dichter H. Marsman, *Op zoek naar een bezielend verband*. In 1999 publiceerde hij ter gelegenheid Marsmans honderdste geboortedag een uitgebreide biografie, getiteld *Zee berg rivier*. Hij schreef voorts monografieën over Jeroen Brouwers (*Tegendraadse schoonheid*) en Cees Nooteboom (*Over Rituelen van Cees Nooteboom*), over de literatuur van de negentiende en twintigste eeuw (*Decadentie en literatuur*, 1987, *Nederlandse literatuur 1960-1988*, 1989, *Nieuwe zakelijkheid*, 1992) over de relaties tussen Bijbel, religie en literatuur (*De schrift herschreven*, 1993, *De veelervige rok*, 1997, *Nederlandse schrijvers en religie 1960-2010*, 2010). Hij is literatuurcriticus voor *Trouw* en *Het Financieele Dagblad*.

Human, Thys (thysh@uj.ac.za)

Thys Human is mede-professor in Afrikaanse letterkunde (Prosa en Drama) en hoof van die Departement Afrikaans aan die Universiteit van Johannesburg (UJ). Hy het in 2007 'n proefskrif getiteld 'Om in woorde te rou': Verlies in die oeuvre van Lettie Viljoen/Ingrid Winterbach onder promotorskap van prof. Willie Burger voltooi. In 2008 is die Elisabeth Eybers-beurs vir postdoktorale studie in Utrecht deur die Suid-Afrikaanse Akademie vir Wetenskap en Kuns aan hom toegeken vir 'n navorsingsprojek getiteld "Die narratiewe verwerking van verlies: Is heling moontlik?". Thys is die redakteur van Tydskrif vir Taalonderrig/Journal for Language Teaching en vanaf Januarie 2010 ook van Stilet (tydskrif van die Afrikaanse Letterkundevereniging). Hy is die skrywer van 'n vyftiental artikels in geakkrediteerde vaktydskrifte en van etlike resensies in dagblaaie soos Beeld, Rapport en Die Burger. Hy is die sameroeper van die keurpaneel vir die UJ-Pryse vir Skeppende Skryfwerk en 'n keurpaneellid vir die M-Net Literêre Prys.

Jansen, Ena (ena.jansen@planet.nl)

Ena Jansen (1951) is in Natal gebore en getoë. Nadat sy 'n MA oor Karel Schoeman se buitestaanderkarakters op Stellenbosch voltooi het, het sy 'n doktoraal in literatuurwetenskap (cum laude) aan die Universiteit Utrecht in 1979 behaal. Terwyl sy tien jaar lank, van 1974 tot 1984, in Nederland gewoon het, was sy ook vryskutjoernalis in Amsterdam. In 1984 het sy teruggegaan Suid-Afrika toe waar sy dosent by die Universiteit van die Witwatersrand se Afrikaans & Nederlands departement was en waar sy in 1992 gepromoveer het met 'n proefskrif oor Elisabeth Eybers. Sedert 2001 woon sy weer in Amsterdam en doseer moderne Nederlandse letterkunde aan die Vrije Universiteit; sy is ook hoogleraar Suid-Afrikaanse letterkunde aan die Universiteit van Amsterdam. Sy het onder andere die boek Afstand en verbintenis. Elisabeth Eybers in Amsterdam gepubliseer wat sowel in 'n Afrikaanse as Nederlandse uitgawe verskyn het (J.L. van Schaik Uitgewers en Amsterdam University Press). Boer en Brit, 'n boek met tekste oor die Anglo-Boereoorlog wat sy saam met Wilfred Jonckheere geredigeer het, is ook in albei lande uitgegee. Sy werk tans aan 'n boek oor huispersoneel in die Suid-Afrikaanse letterkunde.

Mulder, Etty (e.mulder@let.ru.nl)

Etty Mulder (1946) promoveerde in 1978 aan de Utrechtse universiteit en was van 1982 tot 2007 as hoogleraar verbonden aan het letterenfaculteit van de Nijmeegse universiteit met als leeropdrachten achtereenvolgens muziekwetenschap, algemene kunstwetenschappen en 'de verwerking van de holocaust in de kunst'. Zij bekleedde tal van bestuurslidmaatschappen in en buiten de universiteit. Zij is voorzitter van de Stichting Kunstenaarsverzet 1942-1945 en voorzitter van de Stichting Pierre Boulez in welke hoedanigheden zij zowel universitaire als buiten-universitaire vakpublicaties begeleidt en projecten coördineert. Etty Mulder publiceerde boeken, studies en artikelen over interdisciplinaire kunsttheoretische onderwerpen, met een nadruk op de Frankfurter Schule (Th. W. Adorno) en psychoanalytische benaderingen van kunst.

Reyneke, Celeste (Celeste.Reyneke@uct.ac.za)

Celeste Reyneke het haar studies in 1999 aan die Universiteit van Kaapstad begin en behaal die grade BA (met onderskeiding in Afrikaans en Neerlandistiek) in 2001, BA (Hons) in Afrikaans en

Neerlandistiek in 2005, en MA (Afrikaans & Neerlandistiek) met onderskeiding in 2008. Haar tesis- onderwerp vir die laasgenoemde graad is 'n Onderzoek na die gebruik van "trauma" as 'n literêre kategorie in die analise van tekste, en die tesis fokus op die volgende Afrikaanse verhale: Horrelpoot (Eben Venter), Equatoria (Tom Dreyer), Kennis van die Aand (André P Brink), Die Onsigbares (EKM Dido) en In Stede van die Liefde (Etienne van Heerden). Haar navorsingsbelangstellings sluit die volgende in: Interdisiplinêre Taalvaardighede (integrasie van kliniese kennis en praktyk) sowel as Populêre Afrikaanse kultuur-geskepte identiteit(e) in 'n nuwe Suid- Afrika. Sy is sedert 2004 as lektor in Afrikaanse Kommunikasievaardighede verbonde aan die Mediese Skool van die Universiteit van Kaapstad, waar sy mediese studente en studente in rehabilitasiewetenskappe onderrig oor formele gesprek- en onderhoudvoering in Afrikaans.

Roodt, Vasti (VROODT@sun.ac.za)

Vasti Roodt is sedert 2001 verbonde aan die Departement Filosofie van die Universiteit van Stellenbosch, waar sy tans 'n senior lektoraat beklee. Haar navorsing is grootliks gerig op vraagstukke binne die politieke filosofie, met name kwessies wat verband hou met burgerskap, geregtigheid en kosmopolitisme. Sy het reeds wyd gepubliseer oor die politieke dimensies in die werk van Friedrich Nietzsche, sowel as oor die politieke filosofie van Hannah Arendt. Sy is ook mederedakteur van 'n omvangryke versamelbundel oor kontemporêre Nietzsche-navorsing getiteld Nietzsche, Power and Politics: Rethinking Nietzsche's Legacy for Political Thought (Berlyn: De Gruyter, 2008). Benewens die politieke filosofie, handhaaf sy 'n lewendige belangstelling in die letterkunde, en is veral geïnteresseerd in die raakpunte tussen letterkunde en filosofie.

Sintobin, Tom (T.Sintobin@let.ru.nl)

Tom Sintobin (gebore in 1974 in Roeselare) promoveerde in 2003 aan de Katholieke Universiteit Leuven op een proefschrift over het beschrijvende bij de Vlaamse auteur Stijn Streuvels. Daarna werkte hij achtereenvolgens als postdoctoraal onderzoeker aan de universiteiten van Maastricht (over regionale literatuur in Nederland), Leuven (over fin-de-siècleproza in Vlaanderen) en Nijmegen (over de naoorlogse literaire kritiek in Nederland). Sedert augustus 2010 is hij verbonden aan de afdeling Algemene Cultuurwetenschappen van de Radboud Universiteit Nijmegen. Hij publiceerde artikelen over twintigste-eeuwse literatuur uit de lage landen in diverse wetenschappelijke tijdschriften. In 2005 verscheen zijn boek *Wie schaft er op de woorden? Vijf keer Streuvels lezen* en hij stelde onder meer de bloemlezing *Aan dezelfde zee. Oostende in de Nederlandse literatuur* (2007, met Koen Rymenants) en de bundel *'Getemd maar rusteloos'. De Zuiderzee verbeeld, een multidisciplinair onderzoek* (2008) samen. Tevens was hij medesamensteller van onder meer de bundels *Paradijzen van papier. Utopie in de Nederlandse literatuur* (2009), *De goudsmid en de klein-inquisiteur. Essays over F.V. Toussaint van Boelaere*, gevolgd door een geannoteerde uitgave van *'Het Gesprek in Tractoria'* (2009), *Voor altijd onder de ogen. Streuvels en de beeldende kunsten* (2009) en *Naties in een spanningsveld. Tegenstrijdige bewegingen in de identiteitsvorming in negentiende-eeuws Vlaanderen en Nederland* (2010). Hij maakt deel uit van de redactie van het tijdschrift *Nederlandse Letterkunde* en is co-editeur van het Verzameld werk van Louis Paul Boon.

Van Coller, Hennie (vcollerh@ufs.ac.za)

Hennie van Coller, uitstaande professor en departementshoof van die Departement Afrikaans en Nederlands, Duits en Frans aan die Universiteit van die Vrystaat, het onder meer die samestelling en

redigering waargeneem van die driedelige Afrikaanse literatuurgekiedenis Perspektief en profiel wat in die afgelope dekade gepubliseer is. Tans werk hy o.a. aan 'n heruitgawe van hierdie publikasie én aan 'n nuwe Nederlandse Literatuurgeskiedenis. Voorts is hy 'n poësievertaler (Bandelose gedigte van Luuk Gruwez, 2007) en literêre resesent, en daar het reeds meer as 'n honderd wetenskaplike artikels en 'n veertigtal boekhoofstukke uit sy pen verskyn, asook 17 boeke wat deur hom geskryf of geredigeer is. Naas navorsing oor kanoniserings(-prosesse), traumaverwerking in literêre werke en aspekte van literêre-sistemiese en -intersistemiese funksionering doen hy veral navorsing oor die literêre geskiedenis - 'n hoofstuk deur hom verskyn eersdaags in die Cambridge South African Literary History. Hy was voorsitter van die Suid-Afrikaanse Akademie vir Wetenskap en Kuns en is lid van ASSAF.

Van den Berg, Cilliers (vdbergjp@ufs.ac.za)

Cilliers van den Berg voltooi in 2003 'n Ph.D. (Duits) aan die Universiteit van die Vrystaat oor die moontlikhede en beperkinge van betrokke letterkunde. Na bykans 'n jaar van post-doktorale navorsing aan die Universiteit van Augsburg in Duitsland, skryf hy in 2005 in vir 'n Ph.D. (Afrikaans en Nederlands) wat handel oor die representasie van trauma in die letterkunde, met spesifieke verwysing na die Holocaust in die Nederlandse letterkunde. Hiervoor doen hy onder meer navorsing aan die Universiteit van Leiden in Nederland. In 2008 word hy as lektor in die afdeling Duits aan die Universiteit van die Vrystaat aangestel, waar hy tans doseer oor veral die moderne Duitse letterkunde en kultuur. Sy navorsing poog om die twee navorsingsgebiede van littérature engagée en traumateorie met mekaar te kombineer, om sodoende veral ondersoek in te stel na die daadwerklike sosio-politieke rol wat die letterkunde speel in die totstandkoming en dinamika van trauma-narratiewe.

Van der Merwe, Chris N (chris.vandermerwe@uct.ac.za)

Chris van der Merwe is Emeritus Professor van die Universiteit van Kaapstad, waar hy vir 35 jaar dosent in die Afrikaanse en Nederlandse letterkunde en in Literêre Teorie was; ook het hy by verskeie universiteite in Wes- en Sentraal-Europa en in die VSA as gasdosent opgetree. Hy het 'n groot aantal artikels in geakkrediteerde tydskrifte en hoofstukke in akademiese boeke geskryf en is die skrywer of (mede-)redakteur van vyftien boeke. Sy huidige navorsing fokus op narratiewe en trauma, en hy is die mede-outeur, saam met Pumla Gobodo-Madikizela, van die boek Narrating our healing – Perspectives on working through trauma (2007). Vir 'n reeks radiopraatjies is hy in 1994 deur 'n paneel letterkundiges as Boekjoernalis van die Jaar aangewys, en vir sy bydrae tot die Afrikaanse literêre kritiek het hy in 2009 die Gustav Preller-prys van die SA Akademie vir Wetenskap en Kuns ontvang.

Van der Velde, Petra (pmvandervelde@cs.com)

Petra van der Velde – van Halewijn werd geboren op 27 september 1958 te Rotterdam. Zij volgde de Lerarenopleiding Nederlands tweede en eerste graad te Arnhem/Nijmegen en studeerde Algemene Literatuurwetenschap te Nijmegen. Zij doceerde Nederlands aan Havo en VWO alsook creatieve en zakelijke taalvaardigheid bij diverse instellingen en bedrijven. Petra van der Velde is Directeur European Barge Oil Transport B.V. Als bestuurslid van de Stichting Kunstenaarsverzet 1942 – 1945 schrijft zij in opdracht de geschiedenis van deze stichting. Als literatuurwetenschapper hield Petra

van der Velde zich enige tijd bezig met onder meer psychoanalytische interpretaties van de literatuur van tweede generatie oorlogsgetroffenen.

Van Niekerk, Anton Van Niekerk (aavn@sun.ac.za)

Anton van Niekerk is professor in en voorsitter van die Departement Filosofie en direkteur van die Sentrum vir Toegepaste Etiek aan die Universiteit Stellenbosch. Hy spesialiseer veral op die terreine van die Bio-etiek, Godsdiensfilosofie en Filosofie van die Menswetenskappe. Hy is die skrywer, mede-skrywer en redakteur van 17 boeke en meer as 120 vakwetenskaplike artikels en boekhoofstukke. Onder sy bekendste boeke tel Rasionaliteit en relativisme: op soek na 'n rasionaliteitsmodel vir die menswetenskappe (1992), Geloof sonder sekerhede: besinning vir eietydse gelowiges (2005) en Ethics and AIDS in Africa: the challenge to our thinking (2005). Hy het die US se Kanseliersmedalje in 1980 en die Stalsprys vir Filosofie in 1995 verower. Hy is voorsitter van die Direksie van die Ethics Institute of South Africa (EthicSA), 'n lid van die Etiekkomitee van die Mediese Navorsingsraad en 'n direkteur van die International Association of Bioethics. Hy was ook voorheen President van die Wysgerige Vereniging van Suider-Afrika, redakteur van die South African Journal of Philosophy en lid van die Raad van die Universiteit van Stellenbosch. Hy het ongeveer 40 referate by internasionale vakkongresse gelewer, en was tot op hede die studieleier van 51 voltooide magistertesisse en promotor van 15 voltooide doktorale proefskrifte.

Van Zyl, Marieke (m.vanzyl@uct.ac.za)

Marieke van Zyl is tans dosent aan die Universiteit van Kaapstad waar sy, sedert 2007, verantwoordelik is vir Afrikaans-onderrig aan mediese studente. In die Mediese Fakulteit doen sy navorsing oor die integrasie van taal, kliniese vaardighede en huisartskunde om vir die studente 'n geheelbeeld oor die toepassing van hierdie vaardighede te gee. Sy het ook in 2010 by die Wes-Kaapse Rehabilitasie Sentrum vrywillige werk begin doen. Die onderwerp van haar MA-tesis is Narratief en trauma in die oeuvre van Etienne van Heerden. Sy doen steeds navorsing in verband met narratief en trauma, maar het ook in 2010 by die Universiteit van Kaapstad se Geskiedenisdepartement aangesluit as lid van die Timbuktu-projek. Vir die projek doen sy navorsing oor die geskiedenis van Arabies-Afrikaans. Daar bestaan manuskripte waar Afrikaans in Arabiese skrif geskryf is en sy is daarom besig om Arabies aan te leer. Sy berei haar tans voor vir die PhD wat sy binne die volgende twee jaar wil aanpak. Die PhD sal handel oor die onderrig van Afrikaans binne die Mediese Fakulteit: die uitbreiding van taalonderrig binne hierdie veld en verdere kwessies rondom kommunikasie tussen die student-dokter en sy/haar pasiënt.

Versteeg, Wytske (info@wytskeversteeg.nl)

Wytske Versteeg (1983) studeerde cum laude af in de politicologie, en werkt als politicoloog aan de Universiteit van Amsterdam. Ze studeerde bovendien drama (Conservatorium Hogeschool Gent) en sociale geografie (UvA), en leverde bijdragen aan diverse publicaties. In 2005 verscheen haar boek Dit is geen dakloze, dat werd genomineerd voor de Jan Hanlo Essayprijs. Momenteel werkt ze aan een boek over trauma, politiek geweld en kunst, en maakt theaterstukken met daklozen. Daarnaast is ze voor de Vrije Universiteit bezig aan een promotieonderzoek waarin de vraag centraal staat of esthetica, abstracte kunst en negatieve theologie kunnen helpen om een alternatieve grammatica te ontwikkelen voor het denken over trauma.

